

Įgyvendinimo gairės

Programos „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpuso įtraukties ir įvairovės strategija

1 redakcija. 2021-04-29

EUROPOS KOMISIJA

Švietimo, jaunimo, sporto ir kultūros generalinis direktoratas
Europos Komisija

B-1049 Bruxelles

© Europos Sąjunga, 2021 m.

Leidžiama pakartotinai naudoti nurodžius šaltinį.

Pakartotinio Europos Komisijos dokumentų naudojimo politika reglamentuojama
Sprendimu 2011/833/ES (OL L 330, 2011 12 14, p. 39).

**Įgyvendinimo gairės
Programos „Erasmus+“ ir
Europos solidarumo korpuso
įtraukties ir įvairovės
strategija**

1 redakcija. 2021-04-29

Turinys

Turinys.....	4
1. Įvadas	6
2. Pagrindiniai faktai.....	7
a) Politikos programa ir veiksniai.....	7
b) Visuomeninės aplinkybės.....	7
c) Rėmimasis vykdant ankstesnes programas įgyta patirtimi	8
3. Strategijos tikslai	8
4. Sąvokų apibrėžtys	9
a) Tikslinės grupės	9
b) Su prieinamumu ir informavimu susijusios kliūtys.....	10
i. Negalia	10
ii. Sveikatos problemos.....	10
iii. Su švietimo ir mokymo sistemomis susijusios kliūtys	10
iv. Kultūrų skirtumai	10
v. Socialinės kliūtys.....	11
vi. Ekonominės kliūtys.....	11
vii. Su diskriminacija susijusios kliūtys	11
viii. Geografinės kliūtys.....	11
c) Įvairovės supratimas	11
5. Įtraukčiai ir įvairovei skatinti skirti programų mechanizmai	11
a) Įtrauktis ir įvairovė kaip vertinimo proceso prioritetai.....	12
b) Programų prieinamumas ir patogumas naudotojui	12
c) Parengiamieji vizitai.....	12
d) Sustiprintoji mentorystė	12
e) Speciali finansinė parama	13
f) Mažesnės apimties, lengviau prieinami veiksmai	13
g) Laipsniško gebėjimų stiprinimo būdai	14
h) Projekto formatas ir judumo trukmė	14
i) Europos veikla vietos lygmeniu	14
j) Internetiniai mainai	14
k) Parama kalbų mokymuisi	14
6. Organizacijų vaidmuo rengiant, vykdant projektus ir stebint jų pažangą	14
a) Įtrauktis ir įvairovės tinklų kūrimas ir gebėjimų stiprinimas.....	15
b) Teisinga ir skaidri dalyvių atranka	15
c) Informuotumo didinimas ir informavimo veikla.....	15
d) Dalyvių pasirengimas ir rėmimas visais projekto etapais	16
i. Prieš prasidedant projektui	16
ii. Vykstant projektui	16
iii. Projektui pasibaigus	17
e) Bendruomenės dalyvavimo skatinimas ir rėmimas	17
7. Nacionalinių agentūrų, išteklių centrų ir Europos švietimo ir kultūros vykdomosios įstaigos (EACEA) vaidmuo.....	17
a) Informavimas ir informuotumo didinimas	18
b) Nuolatinio rėmimo principas.....	18
c) Strateginiai veiksmai	18
d) Už įtrauktį atsakingi pareigūnai	18

e)	Organizacijų, nacionalinių agentūrų darbuotojų ir ekspertų vertintojų mokymas ir tinklaveika	19
f)	Stebėseną ir ataskaitų teikimas.....	19
g)	Sąveika su kitomis programomis	19
8.	Rėmimasis sėkminga praktine patirtimi ir gerosios patirties pavyzdžiais	20

1. Įvadas

Lygybės ir įtraukimo principai yra vienos pagrindinių Europos Sąjungos vertybių. Visuomenė daugeliu atžvilgių tampa vis įvairesnė. Dėl to didėja poreikis išmokti gyventi įvairovėje ir Europoje kurti įtraukias ir darnias visuomenes. ES programos „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpusas (toliau – programos) yra pagrindinės programos, kurios gali padėti tai daryti.

Europos Sąjungos (ES) programos turėtų suteikti visiems prieinamas galimybes. Tačiau kai kurie asmenys negali vienodai pasinaudoti šiomis galimybėmis, nes susiduria su įvairiomis kliūtimis. Svarbus kelių politinių iniciatyvų tikslas – užtikrinti asmenų, susiduriančių su dalyvavimo kliūtimis arba turinčių mažiau galimybių švietimo, mokymo ir darbo su jaunimu srityje, įtrauktį. Nors ES švietimo, jaunimo ir sporto programose praeityje daugiausia dėmesio skirta įtraukčiai, iš vertinimo ir mokslinių tyrimų matyti, kad būtina toliau didinti prieinamumą ir įtraukumą.

Kaip postūmis įtraukčiai ir įvairovei rengiant naujos kartos „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpuso programas, jų reglamentuose, be kitų dalykų, yra specialus įtraukčiai skirtas skyrius, kuriuo Europos Komisija raginama sukurti specialią įtraukties priemonių sistemą, apibrėžiančią pagrindines ateinančių septynerių metų darbo sritis. Vykstant tarpinstitucinėms deryboms dėl reglamentų, kuriais nustatomos abi programos, ir siekiant užtikrinti, kad naujosios programos nuo pat pradžių apimtų šį svarbų horizontalųjį aspektą, dėl išsamesnės programos „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpuso tarpusavyje bendradarbiauja valstybės narės, programos „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpuso nacionalinės agentūros, Europos švietimo ir kultūros vykdomoji įstaiga (EACEA), tinklai, NVO, ekspertai ir galutiniai paramos gavėjai, įskaitant tuos, kurie turi mažiau galimybių.

Šis dokumentas – šio bendros kūrybos proceso rezultatas. Jis grindžiamas įvairių sektorių, kuriuose vykdomos programos, patirtimi, juo skatinamas tarpusavio įkvėpimas ir motyvacija. Dokumente pateikiamos skirtinguose sektoriuose vartojamos bendros apibrėžtys, tikslinės grupės ir su įtrauktimi susiję konkretūs tikslai; jis parengtas glaudžiai bendradarbiaujant su programos „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpuso nacionalinėmis agentūromis ir kitais išorės suinteresuotaisiais subjektais, siekiant, kad programa „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpusas taip pat būtų prieinami mažiau galimybių turintiems asmenims.

Šiame dokumente aptariami šie aspektai: 2 skirsnyje remiantis vykdant ankstesnes programas atitinkamose srityse įgyta patirtimi išdėstomas politinis pagrindas. 3 skirsnyje išsamiau aprašomi strategijos tikslai.

4 skirsnyje pateikiamos reikiamos apibrėžtys, o 5 ir 6 skirsniuose išdėstomos programose numatytos priemonės, kuriomis užtikrinamas didžiausias programų prieinamumas. 7 skirsnyje pateikiamos nacionalinėms agentūroms, išteklių centrams ir Europos švietimo ir kultūros vykdomajai įstaigai skirtos gairės, kaip taikyti strategiją vykdant pagal programas remiamą veiklą. 8 skirsnyje pateikiami gerosios patirties pavyzdžiai ir nurodoma, kaip geriausiai pasinaudoti atitinkamomis priemonėmis.

2. Pagrindiniai faktai

a) Politikos programa ir veiksniai

Lygybės ir įtraukumo principai yra vienos pagrindinių ES vertybių ir yra įtvirtinti ES sutartyse¹: „Savo veikloje Sąjunga visada laikosi piliečių, kuriems jos institucijos, įstaigos ir organai skiria vienodą dėmesį, lygybės principo.“

Asmenų, susiduriančių su dalyvavimo kliūtimis arba turinčių mažiau galimybių švietimo, mokymo ir darbo su jaunimu srityje, įtrauktis yra svarbus Komisijos iniciatyvos kuriant Europos švietimo erdvę², taip pat ES jaunimo strategijos³ ir Europos jaunimo tikslas⁴. Europos socialinių teisių ramstyje nurodoma, kad „*kiekvienas* turi teisę į kokybišką ir įtraukų švietimą, mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą“⁵. Šis principas taip pat suderintas su Jungtinių Tautų darnaus vystymosi darbotvarke iki 2030 m.⁶, kuria siekiama, be kita ko, „užtikrinti įtraukaus ir lygiateisiško kokybiško švietimo ir mokymosi visą gyvenimą galimybes visiems“.

Šiuo atžvilgiu Europos Vadovų Taryba⁷ pabrėžė, kad „švietimas ir kultūra yra įtraukių ir darnių visuomenių kūrimo pagrindas“, ir todėl paragino valstybes nares, Ministrų Tarybą ir Europos Komisiją daryti pažangą siekiant „intensyvinti judumą ir mainus, be kita ko, taikant iš esmės sustiprintas, įtraukias ir išplėstas“ programas.

Be to, sportas yra asmeninių, socialinių ir mokymosi įgūdžių, taip pat tolerancijos, solidarumo, įtraukumo ir kitų sporto vertybių bei ES vertybių skatinimo sistema. Vienas iš naujojo ES darbo plano sporto srityje tikslų – didinti dalyvavimą sporte ir sveikatinamąjį fizinį aktyvumą, siekiant propaguoti aktyvų ir aplinką tausojantį gyvenimo būdą, socialinę sanglaudą ir aktyvų pilietiškumą.

Atsižvelgiant į šias politines aplinkybes ir suinteresuotųjų subjektų indėlį, visos galimybės, kurios vykdamas programas suteikiamos asmenims ir organizacijoms ES ir už jos ribų, siekiant nė vieno nepalikti nuošalyje ir sukurti įtraukesnes, teisingesnes, ekologiškesnes ir labiau skaitmeniniu požiūriu tinkamas visuomenes, grindžiamos principu, kad programos turėtų būti prieinamos visiems⁸, neatsižvelgiant į kliūtis, su kuriomis asmenys gali susidurti.

b) Visuomeninės aplinkybės

Visuomenės įvairovė daugybe aspektų (kultūros, gebėjimų, socialinių grupių, seksualumo, politinių pažiūrų, tapatybės, švietimo, mokymo, raštingumo lygių ir kt.) vis didėja. Dėl to didėja poreikis išmokti gyventi įvairovėje ir Europoje kurti įtraukias ir darnias visuomenines sistemas, vykdamas savaiminio, formaliojo ir neformaliojo švietimo veiklą. Europos vizija yra teikti būtina paramą sprendžiant problemas, su kuriomis asmenys gali susidurti šiame procese.

Šiuolaikinės visuomenės ir politinės sistemos priklauso nuo piliečių įtraukties ir aktyvaus dalyvavimo demokratiname procese ir viešajame gyvenime, neatsižvelgiant į jų kilmę ar

¹ Suvestinės redakcijos 9 straipsnis.

² 2018 m. gegužės 22 d. Europos Komisijos komunikatas COM(2018) 268.

³ 2018 m. lapkričio 15 d. Tarybos rezoliucija Nr. 14080/18 dėl 2019–2027 m. ES jaunimo strategijos.

⁴ https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/youthgoals_en.

⁵ https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_lt.

⁶ https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals_lt

⁷ 2017 m. gruodžio 14–15 d. posėdžio išvados.

⁸ [Nuoroda į teisinius pagrindus.]

aplinkybes⁹. Todėl dalyvavimas programose gali padėti ugdyti bendro pilietiškumo jausmą ir skatinti aktyvesnį dalyvavimą visuomenės gyvenime, kaip matyti iš programos „Erasmus+“ 2014–2020 m. laikotarpio vidurio vertinimo ir kai kurių mokslinių tyrimų¹⁰.

c) Rėmimasis vykdant ankstesnes programas įgyta patirtimi

1987–2020 m. ES švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto srities programomis pasinaudojo daugiau kaip 10 mln. dalyvių. 2014–2017 m. mažiau galimybių turinčių asmenų dalis visuose programų sektoriuose sudarė vidutiniškai 11,5 proc. viso dalyvių skaičiaus¹¹. Tačiau būta didelių skirtumų. Pavyzdžiui, jaunimui skirtuose projektuose dalyvavo iki 30 proc. mažiau galimybių turinčių jaunuolių, o įgyvendinant kas trečią sporto projektą buvo sprendžiami su socialine įtrauktimi susiję klausimai.

Nors kalbant apie mažiau galimybių turinčių asmenų įtraukimą programos „Erasmus+“¹² rezultatai buvo geresni nei ankstesnių šios srities programų, programos laikotarpio vidurio vertinimas atskleidė, kad reikia toliau didinti prieinamumą ir įtraukumą¹³.

Ankstesnėse programose nebuvo nustatytos skirtinguose sektoriuose taikomos bendros apibrėžtys, tikslinės grupės ir konkretūs su įtrauktimi susiję tikslai. Dėl to buvo labai sudėtinga reikšmingai palyginti įvairių sektorių duomenis ir parengti išsamias strategijas nacionaliniu ir ES lygmenimis.

Europos lygmeniu buvo nustatytos įtraukties ir įvairovės strateginės gairės, o jų įgyvendinimas nacionaliniu lygmeniu įvairiose šalyse skyrėsi. Tačiau kai kuriais atvejais paramos gavėjai pranešė¹⁴, kad vykdant projektus galima pagerinti komunikaciją ir koordinavimą įtraukties klausimais, nepriklausomai nuo to, ar projektai remiami vykdant veiksmus, valdomus per Europos švietimo ir kultūros vykdomąją įstaigą (EACEA) Briuselyje, ar per programos „Erasmus+“ nacionalines agentūras įvairiose programose dalyvaujančiose šalyse.

Bendras strateginis požiūris į įtrauktį ir įvairovę suteikia galimybę remtis kiekvieno sektoriaus patirtimi įtraukties srityje ir skatinti tarpusavio įkvėpimą ir motyvaciją įvairiuose sektoriuose. Todėl parengta išsami programos „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpuso 2020–2027 m. strategija. Įgyvendinant šią strategiją gali būti naudinga nacionalinių agentūrų, išteklių centrų ir vykdomosios įstaigos įtvirtinta praktinė patirtis.

3. Strategijos tikslai

Šia strategija siekiama visiems suteikti vienodas galimybes dalyvauti šiose programose. Tai turėtų būti pasiekta šalinant kliūtis, su kuriomis gali susidurti įvairios tikslinės grupės (kaip aprašyta toliau), siekdamos pasinaudoti galimybėmis Europoje ir už jos ribų. Šia strategija sudaromos palankios sąlygos vykdyti įtraukties ir įvairovės projektus, remiamus pagal programą „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpusą.

Be to, strategija siekiama skatinti visapusišką įvairovę kaip vertingą mokymosi šaltinį ir suteikti programų suinteresuotiesiems subjektams, visų pirma projektų rengėjams ir dalyviams, galimybę palaikyti teigiamus ryšius su žmonėmis iš įvairių sričių visų rūšių projektuose.

⁹ Europos švietimo ir mokymo srities ekspertų grupės įtraukties ir pilietiškumo klausimų dokumentas (2019 m. sausio 24 d. forumas).

¹⁰ Pavyzdžiui, jaunimo srityje: www.researchyouth.eu; aukštojo mokslo srityje: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-2548_lt.htm.

¹¹ Šaltinis – Komisijos ataskaita [COM(2018) 50] Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Programos „Erasmus+“ (2014–2020 m.) laikotarpio vidurio vertinimas“, p. 2.

¹² Europos solidarumo korpusas kaip atskira programa sukurtas 2018 m. spalio mėn., todėl jo įtraukumą įvertinti bus galima tik 2021–2027 m. laikotarpiu.

¹³ Žr. 11 išnašą.

¹⁴ Pavyzdžiui, EACEA teminės grupės susitikimo išvados, 2017 m. spalio mėn.

Galiausiai tai turėtų paskatinti vykdyti daugiau ir geresnių projektų, kuriuose tiesiogiai dalyvautų mažiau galimybių turintys asmenys arba kuriais daugiausia dėmesio būtų skiriama įtraukties ir įvairovės klausimams. Abiejų rūšių projektai, kuriais siekiama didinti įtrauktį ir įvairovę, turėtų paskatinti teigiamus pokyčius mažiau galimybių turintiems asmenims bei visuomenei ir galiausiai padėti sumažinti nelygybę.

Vykdant strategiją šių tikslų siekiama:

- 1) kuriant bendrą supratimą apie tuos, kurie gali būti laikomi mažiau galimybių turinčiais asmenimis, ir nustatant nuoseklią jų įtraukimo į programas sistemą;
- 2) didinant visų programų veiksmuose dalyvaujančių subjektų įsipareigojimą užtikrinti įtrauktį ir įvairovę bei skatinant teigiamą požiūrį į visapusišką įvairovę projektuose;
- 3) remiant paramą gaunančias organizacijas kuriant kokybiškesnius projektus, kuriuose dalyvautų mažiau galimybių turintys asmenys (pavyzdžiui, teikiant mokymą, priemones, finansavimą, konsultuojamąjį ugdymą ir kt.);
- 4) mažinant dalyvavimo programose kliūtis, su kuriomis susiduria mažiau galimybių turintys asmenys, ir padedant pareiškėjams bei galimiems pareiškėjams įveikti šias kliūtis, taip pat sudarant tinkamas sąlygas mokytis, dirbti ar užsiimti savanoriška veikla, atsižvelgiant į jų paramos poreikius;
- 5) skatinant mažiau galimybių programose turinčių asmenų ir su jais dirbančių asmenų įgytos patirties ir gebėjimų pripažinimą;
- 6) užtikrinant, kad visais programų valdymo ir projektų gyvavimo ciklo etapais būtų atsižvelgiama į įtrauktį ir įvairovę: prieš prasidedant projektui (reklama, informavimas, parama, vertinimas ir kt.), vykstant projektui (dalyvių atranka, pasirengimas, įgyvendinimas, rezultatai ir kt.) ir projektui pasibaigus (projekto rezultatų vertinimas, sklaida ir panaudojimas, tolesni veiksmai ir kt.);
- 7) didinant įtraukties ir įvairovės matomumą bei vaidmenį kokybiškai įgyvendinant programą „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpusą.

Šiais tikslais ir priemonėmis siekiama papildyti ir išdėstyti programų teisiniuose pagrinduose nustatytas apibrėžtis ir tikslus¹⁵.

4. Sąvokų apibrėžtys

a) Tikslinės grupės

Reglamentuose, kuriais nustatoma programa „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpusas, „*mažiau galimybių turintys (jauni) asmenys*“ apibrėžiami kaip „*(jauni) žmonės, kurie dėl ekonominių, socialinių, kultūrinių, geografinių ar sveikatos priežasčių, dėl migrantų kilmės arba dėl tokių priežasčių kaip negalia ar mokymosi sunkumai arba bet kokių kitų priežasčių, įskaitant priežastis, dėl kurių galėtų kilti diskriminacija pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 straipsnį, susiduria su kliūtimis, dėl kurių jie negali veiksmingai pasinaudoti Programos teikiamomis galimybėmis*“¹⁶.

¹⁵ Rodikliai, kuriais grindžiama programų įgyvendinimo pažangos, padarytos siekiant bendrųjų ir konkrečių tikslų, ataskaita, pateikti atitinkamų reglamentų priede.

¹⁶ Nors šie tekstai grindžiami teisės aktų leidėjų politiniu susitarimu, rengiant šį dokumentą vyksta abiejų reglamentų priėmimo bendru sprendimu procedūra, o tai reiškia, kad abiejų reglamentų atveju pateiktas tekstas turėtų būti laikomas projektu, kol jie oficialiai neįsigalios.

Todėl pagrindinės šios strategijos tikslinės grupės yra mažiau galimybių gyvenime turintys asmenys, kurie, palyginti su jų kolegomis, yra nepalankioje padėtyje ir patiria kliūčių, susijusių su dalyvavimu programose ir (arba) švietimo ir mokymo sistemose. Šie asmenys gali atsidurti tokioje nepalankioje padėtyje dėl vieno ar kelių toliau pateiktame sąraše nurodytų atskirties veiksnių.

Šie veiksniai gali apsunkinti galimybes dalyvauti programose, ypač kalbant apie tam tikras informavimo, komunikacijos ir projektų rengimo struktūras ir praktiką, ir taip tapti kliūtimis. Tai priklauso nuo aplinkybių ir dalyvaujančių kompetentingų darbuotojų vertinimo, atsižvelgiant į dalyvio (-ių) atsiliėpimus ir indėlių, ar konkretus projektas arba dalyvis turėtų gauti papildomą paramą įtraukčiai ir įvairovei užtikrinti.

b) Su prieinamumu ir informavimu susijusios kliūtys

Remiantis ankstesne patirtimi galima nustatyti pagrindines kliūtis, kurios gali trukdyti mažiau galimybių turintiems asmenims aktyviau dalyvauti programose kaip dalyviams. Toliau pateikiamas nebaigtinis tokių galimų kliūčių sąrašas gali būti atskaitos taškas imantis veiksnių, kuriais didinamas prieinamumas ir mažiau galimybių turinčių asmenų informavimas. Šių grupių dalyvavimui gali trukdyti toliau nurodytos kliūtys – tiek pavieniui, tiek kartu su kitomis kliūtimis.

i. Negalia

Tai yra fiziniai, psichikos, intelekto ar jutimo sutrikimai, galintys, drauge su kitomis kliūtimis, kliudyti asmeniui visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenės gyvenime lygiomis galimybėmis su kitais¹⁷.

ii. Sveikatos problemos

Gali kilti kliūčių dėl sveikatos problemų, įskaitant sunkias ar lėtines ligas ir bet kokią kitokią fizinę ar psichikos sveikatos būklę, dėl kurios sunku dalyvauti programose.

iii. Su švietimo ir mokymo sistemomis susijusios kliūtys

Su kliūtimis gali susidurti asmenys, kuriems dėl įvairių priežasčių sunku mokytis, mokyklos nebaigę asmenys, nesimokantis, nedirbantis ir mokymuose nedalyvaujantis (NEET) jaunimas ir menkų įgūdžių suaugusieji. Nors įtakos tam gali turėti įvairūs veiksniai, mokymosi sunkumų, kurie gali būti susiję ir su asmeninėmis aplinkybėmis, daugiausia kyla dėl struktūrinių kliūčių švietimo sistemoje ir (arba) kai joje nepakankamai atsižvelgiama į konkrečius asmens poreikius. Kliūčių dalyvauti gali kilti ir tada, kai dėl mokymosi programos struktūros sunku išvykti mokytis į užsienį, nors tai yra mokymosi dalis.

iv. Kultūrų skirtumai

Kultūrų skirtumus kliūtimi gali laikyti asmenys iš bet kokios aplinkos, tačiau mažiau galimybių turintiems asmenims jų poveikis gali būti ypač didelis. Dėl tokių skirtumų gali kilti didelių sunkumų mokytis apskritai, ir ypač migrantų ar pabėgėlių kilmės asmenims, visų pirma neseniai atvykusiems migrantams, tautinių ar etninių mažumų atstovams, gestų kalbos vartotojams, tiems, kuriems kyla kalbinės adaptacijos ir kultūrinės integracijos sunkumų ir pan. Kad ir kokioje programos veikloje būtų dalyvaujama, vartojamos užsienio kalbos ir kultūrų skirtumai tam tikrus žmones gali atgrasyti ir sumažinti jų dalyvavimo naudą. Tokie kultūrų skirtumai gali net atgrasyti galimus

¹⁷ Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija, <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>.

dalyvius nuo paraiškų gauti programos paramą teikimo, taigi gali sukliudyti net dalyvauti programoje.

v. Socialinės kliūtys

Kliūtimi gali tapti socialinės adaptacijos sunkumai, pavyzdžiui, nepakankami socialiniai gebėjimai, asocialus ar rizikingas elgesys, esamas ar buvęs nusikalstamumas, esamas ar buvęs piktnaudžiavimas narkotikais ar alkoholiu arba socialinė marginalizacija.

Kitų socialinių kliūčių gali kilti dėl šeimos aplinkybių, pavyzdžiui, kai asmuo pirmas savo šeimoje siekia aukštojo išsilavinimo arba turi vaikų (ypač vienišos motinos ir vieniši tėvai), yra artimajį slaugantis asmuo, išlaikytinių turintis asmuo ar našlaitis arba anksčiau gyveno ar dabar gyvena institucinės globos įstaigoje.

vi. Ekonominės kliūtys

Kliūtimi gali būti ir nepalankios ekonominės sąlygos, kaip antai žemas gyvenimo lygis, menkos pajamos, būtinybė besimokantiems asmenims užsidirbti pragyvenimui, priklausomybė nuo socialinės gerovės sistemos, ilgalaikis nedarbas, mažų garantijų padėtis ar skurdas, benamystė, įsiskolinimas, finansinės problemos ir kt.

Kitų sunkumų gali kilti dėl nepakankamo paslaugų (ypač paramos mažiau galimybių turintiems asmenims) perkeliamumo – tokios paslaugos turi „judėti“ kartu su dalyviais, kai jie vyksta į tolimą kelionę ir ypač į užsienį.

vii. Su diskriminacija susijusios kliūtys

Kliūčių gali atsirasti dėl diskriminacijos dėl lyties (lytinės tapatybės, lytinės raiškos ir kt.), amžiaus, etninės kilmės, religijos, tikėjimo, seksualinės orientacijos, negalios ar dėl kelių veiksnių (vienos ar daugiau minėtų su diskriminacija susijusių kliūčių) sąveikos.

viii. Geografinės kliūtys

Kliūtimi gali būti gyvenimas atokioje ar kaimo vietovėje, mažose salose ar periferiniuose ir atokiausiuose regionuose, priemiesčiuose, nepakankamai išvystytų paslaugų vietovėse (kuriose mažiau viešojo transporto, menkai išvystyta infrastruktūra) ar nepakankamai išvystytose trečiųjų šalių vietovėse ir pan.

c) Įvairovės supratimas

Šios strategijos kontekste įvairovė reiškia pačius įvairiausius skirtumus. Kai kurie įvairovės aspektai yra akivaizdesni už kitus, pavyzdžiui, etninė kilmė, religija, kultūra ir kalba. Tačiau įvairovė apima ne vien šiuos aspektus. Tai taip pat įvairi (ne)galia, išsilavinimo skirtumai, socialinė aplinka, ekonominė padėtis, sveikatos būklė ar kilmės vieta (kaip nurodoma sąvokos „mažiau galimybių turintys asmenys“ apibrėžtyje).

Šiuo dokumentu siekiama palankiai vertinti ir propaguoti įvairovę, kad skirtumas taptų teigiamu mokymosi šaltiniu, o ne neigiamos konkurencijos ir prietarų priežastimi. Programoje „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpuse dalyvaujantiems asmenims ir organizacijoms turėtų būti suteikti reikiami gebėjimai siekti pažangos įvairovės srityje ir kuo geriau pasinaudoti įvairovės teikiamomis galimybėmis siekiant praturtinti programą. Tai paskatins teigiamą įvairiems visuomenės sluoksniams priklausančių asmenų sąveiką ir galiausiai padės pagerinti mažiau galimybių turinčių asmenų padėtį.

5. Įtraukčiai ir įvairovei skatinti skirti programų mechanizmai

Vykdamt įvairaus pobūdžio veiklą aktyviai kuriama tiesioginė ir virtuali žmonių iš skirtingos aplinkos (skirtingų kultūrų, gebėjimų, pažiūrų ir kt.) sąveika. Programose

siūloma metodika, struktūros ir tinklai, kuriais siekiama skatinti ir įgalinti konstruktyvius asmeninius susitikimus vykdant šią veiklą. Įgyti gebėjimai padeda grįžtantiems asmenims gyventi įvairovėje ir prisidėti prie socialinės sanglaudos. Visos veiklos metu turėtų būti skatinamas nemarginalizuotų asmenų ir mažiau galimybių turinčių asmenų dialogas, kartu siekiant padėti jiems nesijausti smerkiamais dėl savo kilmės.

Programos visų pirma apima toliau nurodytus aspektus ir mechanizmus, kuriais remiama ir skatinama įtrauktis ir įvairovė.

a) Įtrauktis ir įvairovė kaip vertinimo proceso prioritetai

Abiejose programose įtrauktis ir įvairovė priklauso kriterijams, pagal kuriuos atrenkamos paraiškos gauti finansavimą ir skiriama finansinė parama. Skiriant dotacijas pirmenybė turėtų būti teikiama kokybiškiems projektams, kuriais aktyviai atsižvelgiama į įtrauktį ir įvairovę ir kuriuose dalyvauja mažiau galimybių turintys dalyviai, naujos ir vietos lygmens organizacijos.

Be to, aktyvus įtraukties ir įvairovės principų įgyvendinimas yra pradinio paraiškų dėl akreditavimo judumo veiksmų srityje vertinimo dalis, jis taip pat priklauso akredituotų paramos gavėjų nuolatinio vertinimo kriterijams. Siekiant geriau nustatyti galimybes, laikytis su projektais, kuriais siekiama skatinti įtrauktį ir įvairovę, susijusių rekomendacijų ir jas teikti, vertintojams pateikiamos specialios gairės ir suteikiamos specialaus mokymo galimybės.

b) Programų prieinamumas ir patogumas naudotojui

Abiem programomis siekiama taikyti naudotojui patogų metodą, kad programų gairės, taikymo ir ataskaitų teikimo mechanizmai, dokumentai ir formos taptų aiškesni, glaustesni ir suprantamesni. Tai apima, jei įmanoma, skirtingų kalbų vartojimą ir formatų naudojimą, taip pat skaitmeninio mokymosi aplinkos patogumo ir prieinamumo užtikrinimą. Interneto platformos (pavyzdžiui, „eTwinning“, „School education Gateway“, Europos jaunimo portalas, EPAL ir „Erasmus+“ mobilioji programėlė) sukurtos taip, kad visiems, visų pirma mažiau galimybių turintiems dalyviams, kaip antai regos sutrikimų turintiems ar menkų skaitmeninių įgūdžių asmenims, būtų sudarytos vienodos sąlygos dalyvauti.

c) Parengiamieji vizitai

Įgyvendinant finansuojamus projektus, ypač kai judumo veikloje dalyvauja mažiau galimybių turintys dalyviai, projektų rengėjai kartu su šiais dalyviais prireikus gali surengti planavimo vizitus į kitoje šalyje veiklą vykdančias organizacijas. Tam tikrų veiksmų atveju šiuos vizitus gali surengti ir vienas dalyvis arba kartu su šeimos nariu ar jį lydinčiu asmeniu. Šių vizitų tikslas – užtikrinti aukštą veiklos kokybę palengvinant administracines procedūras ir joms pasiruošiant, stiprinant pasitikėjimą ir supratimą, užmezgant tvirtus partnerystės ryšius tarp dalyvaujančių organizacijų. Parengiamuoju vizitu taip pat galima padėti teikti asmeniniams poreikiams pritaikytą paramą ir įvertinti dalyvio, prireikus kartu su projekto rengėju, individualius poreikius bei susijusias priemones, kurių turi imtis dalyvaujančios organizacijos.

d) Sustiprintoji mentorystė

Sustiprintosios mentorystės sąvoka apibūdinamas intensyvesnis mentorystės procesas, kuris gali būti naudojamas padėti dalyviams, turintiems mažiau galimybių tam tikruose programų veiksmuose, jei jie negali vykdyti veiklos savarankiškai arba naudodamiesi įprasta mentorių ar kuratorių teikiama pagalba. Per sustiprintosios mentorystės procesą užmezgamas glaudesnis ryšys, susitikimai rengiami dažniau, užduotims įgyvendinti

skiriama daugiau laiko. Taip užtikrinama laipsniška pagalba dalyviams per visą projektą, taip pat ir ne darbo valandomis. Sustiprintoji mentorystė padeda dalyviams tapti savarankiškesniais ir taip prisideda prie projekto įgyvendinimo sėkmės.

e) Speciali finansinė parama

Programomis siūlomi finansinės paramos mechanizmai¹⁸, kuriais įgalinama ir skatinama įvairių projektų įtrauktis ir įvairovė:

- papildomas finansavimas, kuriuo siekiama padengti mažiau galimybių turinčių dalyvių bet kokių konkrečių poreikių išlaidas, kad jie galėtų dalyvauti vienodomis sąlygomis kaip jų kolegos, įskaitant, pavyzdžiui, sustiprintą mentorystę, arba išlaidas, susijusias su pritaikytomis kelionėmis ir apgyvendinimu, asmenine pagalba ar konkrečiu tarpkultūriniu ar kalbiniu pasirengimu;
- papildoma finansinė parama organizacijoms, vykdančioms projektus, kuriais aktyviai skatinama įtrauktis ir įvairovė, visų pirma siekiant užmegzti ryšius su sunkiai pasiekiamomis grupėmis, taip pat parama, susijusi su dėl to galinčiu atsirasti papildomu darbo krūviu ir darbuotojais, kurie remia visapusišką mažiau galimybių turinčių asmenų dalyvavimą projekte;
- lankstūs ir lengvai suprantami finansiniai mechanizmai, siekiant geriau prisitaikyti prie skirtingų tikslinių grupių poreikių nacionaliniu lygmeniu ir suderinti galimą sąveiką su kitais nacionaliniais ir (arba) Europos fondais, įskaitant galimybę iš anksto arba nuolat finansuoti išlaidas, susijusias su individualiais poreikiais, kad mažiau galimybių turintis (-ys) dalyvis (-iai) ir paraišką teikianti organizacija nepatirtų finansinės naštos, arba skatinti nacionalinės paramos perkeliamumą, kai dalyvaujama judumo programoje užsienyje;
- specialus finansavimas, konkrečiai skirtas remti mažesnėms organizacijoms, turinčioms mažai arba visai neturinčioms ankstesnės patirties teikiant paraiškas pagal programas, įskaitant supaprastintą ir lankstesnę finansavimo procedūrą.

Papildomos finansinės paramos galimybės turėtų būti tiksliai paaiškintos ir skaidriai prieinamos galimiems paramos gavėjams.

f) Mažesnės apimties, lengviau prieinami veiksmai

Dėl savo struktūros ir finansavimo taisyklių modelių tam tikros programų dalys ypač tinka mažesnius administracinius gebėjimus turinčioms organizacijoms (kartais tai yra mažiau galimybių turinčius asmenis remiančios organizacijos) arba pirmą kartą programoje dalyvaujančioms organizacijoms. Šiems veiksams būdingos mažesnės ir lankstesnės dotacijų sumos, paprastesni administraciniai ir ataskaitų teikimo reikalavimai, trumpesnė projektų trukmė. Be to, šie veiksmai suvokiami kaip būdas pasinaudoti kitomis finansavimo galimybėmis, kad būtų galima plėsti ir stiprinti gebėjimus pagal įvairius programų veiksmus.

¹⁸ Be čia nurodytos papildomos paramos, programomis turėtų būti siekiama kuo anksčiau, prieš prasidedant projektams, išmokėti įprastas dotacijas (kad dalyviams nereikėtų mokėti iš anksto).

g) Laipsniško gebėjimų stiprinimo būdai

Skirtingi programos „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpuso projektų formatai leidžia dalytis tarpvalstybine patirtimi atsižvelgiant į asmenų (ypač turinčių mažiau galimybių) poreikius ir galimybes įvairiais gyvenimo etapais, taip palaipsniui stiprinant gebėjimus. Organizacijos raginamos naudoti šias programas kaip dalyvių asmeninio ir profesinio tobulėjimo priemones.

h) Projekto formatas ir judumo trukmė

Trumpalaikis ir nedidelio masto judumas gali suteikti pirmąją patirtį mažiau galimybių turintiems asmenims, kurie dėl savo aplinkybių negali arba nesijaučia pasirengę dalyvauti įprastos trukmės judumo projekte. Pirmoji patirtis gali padėti šioms grupėms kaip antrąjį žingsnį apsvastyti galimybę dalyvauti ilgesnės trukmės ir didesnio masto projektuose. Be to, po grupinių projektų gali būti vykdoma individuali veikla, o trumpas fizinis judumas gali būti derinamas su patirtimi internete, dalyvaujant virtualiojo judumo ir mišrioje intensyvioje programose.

i) Europos veikla vietos lygmeniu

Tam tikrais veiksmais suteikiamos mokymosi galimybės vietos lygmeniu, kuris visada siejamas su stipriu europiniu aspektu, dalyvaujant tarptautiniams dalyviams, įgyvendinant projekto temą arba abiem atvejais. Tokios rūšies veikla gali suteikti pirmąją dalyvavimo programose patirtį tiems dalyviams, kuriems trūksta pasitikėjimo savimi pirmą kartą įsitraukti į veiklą užsienyje. Mažiau galimybių turintiems dalyviams šie Europos projektai labiau pažįstamoje aplinkoje gali suteikti galimybę įgyti kitokios tarpvalstybinės patirties.

j) Internetiniai mainai

Pagal programą kaip papildomas pasirinkimas mažiau galimybių turinčiam (-iems) dalyviui (-iams) taip pat siūlomi tarpkultūriniai internetiniai mainai. Tokiais projektais kaip „Virtualieji mainai“, vykdamas teminius projektus, suburiami žmonės iš skirtingų geografinių regionų. Šie internetiniai mainai taip pat gali suteikti galimybę vėlesniame etape dalyvauti fizinio tarpvalstybinio judumo programose ir veikia turėtų jas papildyti, o ne pakeisti. Virtualiosios klasės ir virtualiosios mokymosi erdvės naudojamos nuotoliniam mokymuisi, taip pat judumo programose dalyvaujančių besimokančių asmenų mokymui remti.

k) Parama kalbų mokymuisi

Atsižvelgiant į tai, kad kalbinė kompetencija nuolat minima kaip kliūtis dalyvauti programose, jose numatytos kalbų mokymosi galimybės, kuriomis remiama judumo veikla. Šiuo tikslu teikiama „Erasmus+“ internetinė kalbinė parama arba, kai jos nėra, kitos finansinės lingvistinės paskatos, arba teikiama parama veiklai, kuriai reikia specialaus kalbų mokėjimo. Parama teikiama kitomis formomis, pavyzdžiui, vartojant gestų kalbą, kai nuotolinis mokymasis nėra tinkama priemonė užmegzti ryšius su tikslinėmis grupėmis.

6. Organizacijų vaidmuo rengiant, vykdamas projektus ir stebint jų pažangą

Paraiškas teikiančios organizacijos savo projektuose turėtų atsižvelgti į įtrauktį ir įvairovę. Organizacijos atlieka svarbų vaidmenį, kad įtrauktis taptų realybe, visų pirma organizacinės plėtros srityje (įgyja ir ugdo daugiau gebėjimų administruoti įtraukties projektus ir juos skleisti visoje organizacijoje), taip pat informuodamos dalyvius ir su jais

bendraudamos prieš prasidedant projektui, jam vykstant ir jam pasibaigus. Toliau pateikiamos gairės padeda planuoti ir įgyvendinti šią veiklą ir projektus.

a) Įtraukties ir įvairovės tinklų kūrimas ir gebėjimų stiprinimas

Organizacijos raginamos spręsti įtraukties ir įvairovės klausimus atsižvelgdamos į savo ir savo bendruomenės poreikius. Darbuotojams, ypač sprendžiantiems įtraukties ir įvairovės klausimus ir padedantiems dalyviams, kurie turi mažiau galimybių savo organizacijose, gali būti naudinga bendradarbiauti su kolegomis iš kitų organizacijų, siekiant padėti mažiau galimybių turintiems asmenims. Jie gali tinkamai rengti projektus pagal programas, kuriomis daugiausia dėmesio skiriama įtraukčiai ir įvairovei. Programų formatai ir paramos struktūros suteikia jiems gerą galimybę plėsti savo požiūrį į įtrauktį ir įvairovę savo organizacijoje. Organizacijos turi ugdyti įgūdžius nuolat mokydamos, vertindamos ir plėtodamos savo gebėjimus didinti socialinę įtrauktį ir skatinti įvairovę. Siekiant padidinti jų gebėjimus šioje srityje, galima teikti įvairių formų paramą, pavyzdžiui, mokymo kursus, tarpusavio mokymosi patirtį ir darbo stebėjimo galimybes. Kalbant apie judumo projektus, organizacijos turėtų siekti abipusiškumo priimdamos mažiau galimybių turinčius dalyvius ir atitinkamai planuodamos savo projektus partnerystėse. Tai suteiks galimybę didinti pasitikėjimą ir įgyti daugiau praktinės patirties partnerystėje. Judumo vykdančios projektus organizacijos turėtų skatinti atitinkamų darbuotojų, turinčių praktinės patirties įtraukties ir įvairovės srityje, bendradarbiavimą organizacijoje.

Organizacijos taip pat turėtų pasinaudoti programose siūlomomis mokymo galimybėmis. Vykdydamos nacionalinių agentūrų, išteklių centrų ar kitų patyrusių organizacijų valdomą bendradarbiavimo ar tinklaveikos veiklą arba naudodamosi interneto platformų, tokių kaip EPALE, „School Education Gateway“ arba „eTwinning“, teikiamomis galimybėmis, jos gali stiprinti savo gebėjimus vykdyti aukštos kokybės projektus, kuriais siekiama skatinti įtrauktį ir įvairovę ir sukurti patikimų partnerių tinklą. Ši veikla turi būti organizuojama taip, kad ji būtų prieinama visiems, taip pat ir logistikos požiūriu.

b) Teisinga ir skaidri dalyvių atranka

Atrankos procedūrose turėtų būti atsižvelgiama į teisingumą ir įtrauktį, o pareiškėjų nuopelnai ir motyvacija turėtų būti vertinami holistiškai. Svarbu siekti sudaryti vienodas sąlygas pasinaudoti galimybėmis ir suteikti dalyviams individualią paramą atsižvelgiant į jų poreikius. Siekiant išplėsti dalyvavimą, organizacijos raginamos sukurti mokymosi sistemoje integruotas galimybes (pavyzdžiui, aukštojo mokslo srities „judumo langus“) ir turėtų apsvarstyti įvairius judumo formatus, kad pasiektų savo tikslines grupes ir palengvintų jų dalyvavimą (pavyzdžiui, mišrųjį ir trumpalaikį judumą). Organizacijos raginamos naudotis skirtingais programų projektų formatais, atsižvelgiant į tikslinės grupės poreikius.

c) Informuotumo didinimas ir informavimo veikla

Informavimo veikla yra labai svarbi programoms, siekiant užtikrinti, kad visos galimybės būtų žinomos, taip pat užmegzti ryšius su tomis tikslinėmis grupėmis, kurioms sunku pasinaudoti programomis.

Organizacijos turėtų didinti informuotumą apie įvairias galimybes ir paramos mechanizmus. Ryšius su mažiau galimybių turinčiais asmenimis reikėtų užmegzti jų asmeninėje aplinkoje, pritaikant metodą prie konkrečių jų informacijos poreikių. Svarbus sėkmingo informacijos teikimo nepakankamai atstovaujamos grupės veiksnys yra bendradarbiavimas su suinteresuotaisiais subjektais, kurie dirba su šiomis tikslinėmis grupėmis vietos ir (arba) regionų lygmeniu.

Konkretūs būdai ir priemonės, kaip užmegzti ryšius su mažiau galimybių turinčiais asmenimis, yra šie:

- i. tiesioginiai susitikimai arba renginiai su konkrečiomis tikslinėmis grupėmis, turinčiomis mažiau galimybių (t. y. jiems skirtos specialios informacijos dienos);
- ii. bendradarbiavimas su organizacijomis ir subjektais kaip tarpininkais, veikiančiais su mažiau galimybių turinčių asmenų įtrauktimi susijusiose srityse, siekiant prireikus užmegzti ryšius su konkrečiomis tikslinėmis grupėmis;
- iii. tikslinė reklaminė medžiaga ir leidiniai atitinkamomis kalbomis, įskaitant gestų kalbą, ir tinkamu formatu, pavyzdžiui, dideliu šriftu, lengvai įskaitomu ir Brailio raštu, kuriuose pateikiama informacija apie tai, kad galbūt būtų galima pasinaudoti papildomu finansavimu, skirtu mažiau galimybių turintiems asmenims;
- iv. aiški ir suprantama informacijos pateikimo ir bendravimo kalba. Būtina vengti abstrakčios kalbos ir nereikalingo sudėtingumo ir kiek įmanoma naudotis vaizdais;
- v. liudijimai, „ambasadoriai“ ir sektini pavyzdžiai: buvę mažiau galimybių turintys dalyviai ir alumnų tinklai bei organizacijos, pavyzdžiui, „Erasmus Student Alumni Alliance“ (ESAA), „Erasmus“ ambasadoriai ar „EuroPeers“ ir kt., gali padėti populiarinti programas tarp mažiau galimybių turinčių asmenų, dalydamiesi savo patirtimi su draugais, bendramoksliais, organizacijos darbuotojais, žurnalistais ar mokyklomis.

d) Dalyvių pasirengimas ir rėmimas visais projekto etapais

Organizacijos turėtų tinkamai parengti dalyvius savo projektui ir juos remti prieš prasidedant projektui, jam vykstant ir jam pasibaigus. Turėtų būti aktyviai domimasi dalyvių poreikiais ir indėliu, jie turėtų būti vertinami ir į juos turėtų būti kuo labiau atsižvelgiama visais projekto etapais, ypač kai kalbama apie dalyviams tinkamesnę veiklą ir jos įgyvendinimo būdą.

i. Prieš prasidedant projektui

Organizacijos raginamos kuo labiau supaprastinti dalyvavimo jų projektuose vidaus procedūras. Organizacijos turėtų padėti galimiems programų dalyviams atlikti administracinį darbą (registracija, dokumentai, ataskaitos ir kt.). Turėtų būti užtikrintas asmeninis dalyvių įgalėjimas, suteikta kalbinė parama, kultūrinis pasirengimas; jie turėtų suprasti, ko iš jų tikimasi, ir žinoti, į ką kreiptis dėl švietimo, administracinės ir asmeninės paramos veiklos metu.

ii. Vykstant projektui

Veikla turėtų atitikti mažiau galimybių turinčių dalyvių poreikius, pavyzdžiui, taikoma įtraukiojo mokymo metodika arba judumo metu teikiama lydinčių asmenų parama. Organizacijos turėtų teikti įvairią paramą, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos socialinei įtraukčiai ir teigiamoms sąsajoms su skirtingo pobūdžio įvairove. Organizacijoje turėtų būti darbuotojas arba kolega, su kuriuo būtų galima dalytis patirtimi ir užkirsti kelią bet kokiems sunkumams arba juos spręsti.

Atsižvelgiant į didelį programų poveikį mažiau galimybių turintiems asmenims, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas svarstymams apie mokymosi procesą ir rezultatus

projekto metu, taip pat išugdytų gebėjimų dokumentavimui projektui pasibaigus arba artėjant prie pabaigos.

iii. Projektui pasibaigus

Organizacijos turėtų įvertinti vykdant projektą įgytą patirtį ir jo poveikį dalyviams ir remti mokymosi patirties pripažinimą. Jos raginamos sugrįžusius dalyvius įtraukti į vietos veiklą (informavimo, paramos veiklą), kad jie įgytų kuo daugiau patirties ir paskatintų būsimus dalyvius.

e) Bendruomenės dalyvavimo skatinimas ir rėmimas

Programomis daromas teigiamas poveikis socialinei įtraukčiai ir sprendžiami ne tik su tiesiogiai dalyvaujančių subjektų įvairove susiję klausimai. Su įtrauktimi susijusi veikla turėtų būti glaudžiai susijusi su bendruomenės poreikiais. Todėl organizacijos turėtų skatinti dalyvius vykstant jų projektui dalyvauti vietos bendruomenių ir pilietinio aktyvumo veikloje ir įvairiais būdais sulaukti už tai pripažinimo. Jos taip pat gali įtraukti buvusius ir vietos dalyvius, kurie (kol kas) negali prisijungti prie fizinio judumo veiklos, kad padidintų tarptautinės veiklos poveikį vietos lygmeniu. Organizacijos, naudodamosi esamomis priemonėmis, turėtų, jei įmanoma, suteikti dalyviams oficialų pripažinimą už savanorišką veiklą.

7. Nacionalinių agentūrų, išteklių centrų ir Europos švietimo ir kultūros vykdomosios įstaigos (EACEA) vaidmuo

Nacionalinės agentūros yra labai svarbios remiant projektus, kad jie būtų kuo įtraukesni ir įvairesni. Tam, kad programos būtų įgyvendinamos nuosekliai ir efektyviai, nacionalinės agentūros turi laikytis tam tikrų bendrųjų gairių, kad galėtų lanksčiai prisitaikyti prie savo vidaus aplinkybių. Ne mažiau svarbūs subjektai remiant ir įgyvendinant šią strategiją yra išteklių centrai, padedantys įgyvendinti programas, visų pirma kaupiant žinias ir planuojant bei vykdant nacionalinių agentūrų darbuotojų ir programų paramos gavėjų gebėjimų stiprinimo veiklą.

Centralizuotai valdomų programų dalių atveju ne mažiau svarbų vaidmenį atlieka Komisijos Europos švietimo ir kultūros vykdomoji įstaiga (EACEA), o šalyse partnerėse ES delegacijos ir, jei yra įsteigti, nacionaliniai „Erasmus+“ biurai labai padeda priartinti programą prie šios strategijos tikslinių grupių.

Nacionalinės agentūros, išteklių centrai ir EACEA turėtų didinti informuotumą apie įvairias projektų, kuriais siekiama skatinti įtrauktį ir įvairovę, galimybes ir paramos mechanizmus. Ryšius su mažiau galimybių turinčiais asmenimis reikėtų užmegzti jų asmeninėje aplinkoje, pasitelkiant su jais dirbančias organizacijas ir pritaikant metodą prie konkrečių jų informacijos poreikių.

Be to, visos programą „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpusą įgyvendinančios struktūros raginamos susimąstyti apie prieinamumą, įtrauktį ir įvairovę savo struktūrose ir veikloje. Be kita ko, reikia skirti dėmesį tam, kad būtų prieinamos renginių vietos, renginiuose būtų užtikrinamas vertimas į gestų kalbą ir (arba) paaiškinimai, parengtos svetainės ir medžiaga, o įdarbinant darbuotojus ir sudarant ekspertų ir vertintojų grupę atsižvelgiama į įvairovę.

Įgyvendindami šią strategiją ir didindami informuotumą apie ją, visi dalyvaujantys subjektai įsipareigoja palaikyti nuolatinį ryšius ir konsultuotis su atitinkamų sričių organizacijomis ir ekspertais.

a) Informavimas ir informuotumo didinimas

Nacionalinės agentūros atlieka svarbų vaidmenį vykdydamos informavimo veiklą savo šalyje. Jos turėtų pritaikyti savo informavimo strategiją pagal konkrečias tikslines grupes, atsižvelgdamos į savo nacionalines aplinkybes. Jos raginamos viešai informuoti apie savo nacionalinius įtraukties ir įvairovės veiksmų planus ir užtikrinti aukščiausius skaidrumo standartus teikiant dotacijas įtraukties ir įvairovės projektams.

Nacionalinės agentūros taip pat turi parengti tinkamą ir prieinamą informacinę medžiagą, naudoti įvairius informavimo ir informacijos kanalus, taip pat turėtų aktyviai orientuotis į įtraukčią ir įvairovei svarbiose srityse veikiančias organizacijas ir su jomis susisiekti. Jos turėtų parengti ir pateikti informacinę medžiagą prieinamomis kalbomis, įskaitant gestų kalbą, ir atitinkamu formatu, rinkti ir naudoti gerosios patirties pavyzdžius ir suteikti suinteresuotiesiems subjektams tinklaveikos galimybių.

b) Nuolatinio rėmimo principas

Nacionalinės agentūros įtraukties ir įvairovės projektų rengėjams turi teikti sistemishką, vienodą ir specialiai pritaikytą paramą visais projekto ciklo etapais. Tai ypač svarbu pirmą kartą programose dalyvaujantiems subjektams ir pareiškėjams, susijusiems su mažiau galimybių turinčiais asmenimis, siekiant pašalinti kliūtis, trukdančias jiems visapusiškai dalyvauti.

Nacionalinės agentūros gali pačios taikyti šį nuolatinio rėmimo principą arba įdiegti skleidėjų, padėjėjų, projektinių vizitų, konsultacijų telefonu, socialinės žiniasklaidos priemonėmis ar elektroniniu paštu sistemas ir pan.

Jų užduotys apima papildomos paramos lygių nustatymą, atsižvelgiant į vidaus aplinkybes ir skaidrų kriterijų rinkinį. Nacionalinės agentūros turi skirti pakankamai žmogiškųjų ir finansinių išteklių, kad galėtų veiksmingai ir nuolat taikyti šį principą.

c) Strateginiai veiksmai

Nacionalinės agentūros turi parengti nacionalinį programos „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpuso įtraukties ir įvairovės veiksmų planą, pagrįstą vietos realijomis šalyje, tačiau visais atvejais atitinkantį strategiją Europos lygmeniu. Nacionalinės agentūros gali sutelkti dėmesį į strateginius prioritetus (pavyzdžiui, paramą grupėms, susiduriančioms su vienu ar keliais atskirties veiksniais), tačiau joms neleidžiama išskirti nė vienos kitos tikslinės grupės, jei ji pateiktų paraišką.

Agentūrų darbo programose turi būti išvardyti veiksmai, kuriais prisidedama prie jų nacionalinio veiksmų plano ir strategijos Europos lygmeniu.

Jos turi viešai informuoti apie savo nacionalinius įtraukties ir įvairovės veiksmų planus ir užtikrinti aukščiausius skaidrumo standartus teikiant dotacijas projektams, kuriais siekiama skatinti įtrauktį ir įvairovę.

d) Už įtrauktį atsakingi pareigūnai

Kiekviena nacionalinė agentūra turi paskirti bent vieną už įtrauktį ir įvairovę atsakingą pareigūną, kuris koordinuotų su įtrauktimi ir įvairove susijusius veiksmus nacionalinėje agentūroje. Tai būtų kitų nacionalinių agentūrų, Komisijos ir išteklių centrų kontaktinis asmuo šiuo klausimu.

Be to, visi nacionalinių agentūrų darbuotojai turi išmanyti savo nacionalinę ir ES strategiją ir ją įgyvendinti visuose programų veiksmuose.

Šiuo atžvilgiu už įtrauktį atsakingi pareigūnai turėtų padėti integruoti įtraukties ir įvairovės aspektą visoje savo nacionalinėje agentūroje ir dalytis savo praktine patirtimi

bei žiniomis apie įtrauktį ir įvairovę su kolegomis. Jie taip pat turėtų integruoti šį aspektą į projektus ir padėti nustatyti tikslines grupes, kurių įtrauktis įgyvendinant šią strategiją gali būti nesėkminga.

e) Organizacijų, nacionalinių agentūrų darbuotojų ir ekspertų vertintojų mokymas ir tinklaveika

Nacionalinės agentūros ir išteklių centrai turi sudaryti sąlygas organizacijų, veikiančių įtraukties ir įvairovės srityse nacionaliniu ir viršnacionaliniu lygmenimis, mokymui, tinklaveikai ir pristatymui. Visiems dalyviams naudingas projektų, kuriais siekiama skatinti įtrauktį ir įvairovę, rengėjų ir programų atstovų dialogas.

Be kitų nacionalinių priemonių, koordinuotas mokymo ir bendradarbiavimo veiklos (TCA) vykdymas įgyvendinant programą „Erasmus+“ ir tinklaveikos veikla (NET) Europos solidarumo korpuse yra svarbios gebėjimų stiprinimo ir tinklaveikos priemonės.

Be to, nacionalinių agentūrų darbuotojams ir ekspertams, dalyvaujantiems vertinant projektus, reikalingas specialus atitinkamų specialistų teikiamas mokymas, kad nacionalinių agentūrų tinkle būtų galima geriau įvertinti ir valdyti projektus, kuriais siekiama skatinti įtrauktį ir įvairovę. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas visapusiškam projektų, kuriais siekiama skatinti įtrauktį ir įvairovę bei tobulinti sėkmingus projektus, potencialo išnaudojimui.

Nacionalinės agentūros raginamos į savo vertintojų ir vertinimo komitetų grupę įtraukti mažiau galimybių turinčius asmenis, kad būtų galima remtis jų praktine patirtimi ir dalytis ja su kitais vertintojais, didinti informuotumą ir užtikrinti geresnį projektų vertinimą. Siekiant geriau nustatyti galimybes, laikytis su projektais, kuriais siekiama skatinti įtrauktį ir įvairovę, susijusių rekomendacijų ir jas teikti, nacionalinių agentūrų darbuotojams ir ekspertams vertintojams pateikiamos specialios gairės ir suteikiamos specialaus mokymo galimybės.

f) Stebėseną ir ataskaitų teikimas

Nacionalinės agentūros turi pateikti Komisijai prašomos formos informaciją apie tam tikrus rodiklius, kad būtų galima stebėti pažangą, padarytą įgyvendinant strategiją.

Agentūros turi užtikrinti, kad nacionaliniu lygmeniu IT priemonėse saugomi duomenys būtų kuo patikimesni. Jos taip pat turi užtikrinti, kad projektai, propaguojami kaip geriausia patirtis įtraukties ir įvairovės srityje, būtų kokybiški.

g) Sąveika su kitomis programomis

Nacionalinės agentūros turi padėti paramos gavėjams rasti tinkamiausius veiksmus (projekto formata) jų įtraukties ir įvairovės projektui pagal programas arba rasti kitas (papildomas) finansavimo galimybes. Atitinkami pavyzdžiai – kitos programos, kaip antai „Europos socialinis fondas +“, „Europos horizontas“, „Skaitmeninė Europa“, „Kūrybiška Europa“ arba Europos ekonominės erdvės finansavimo planai.

Agentūros turi remti skirtingus paramos gavėjams skirtų programų projektų formatus, kad mažiau galimybių turintiems asmenims, su kuriais jos dirba, būtų suteikta kuo įvairesnių galimybių.

Geroji patirtis, susijusi su sąveika su kitomis programomis, turėtų būti dokumentuojama ir skleidžiama, siekiant padidinti programų naudojimą ir išnaudoti visas jų teikiamas galimybes.

8. Rėmimasis sėkminga praktine patirtimi ir gerosios patirties pavyzdžiais

Europos Komisija nustatė įvairių su ankstesnėmis programomis susijusios praktinės patirties ir gerosios patirties pavyzdžių ir jais dalijasi interneto platformose. Toliau pateikiami išteklių suteikia galimybę susipažinti su praktika, medžiaga ir dokumentais įtraukties tema:

- **Programos „Erasmus+“ projektų rezultatų** platforma – galimybė susipažinti su visais pagal programą „Erasmus+“ finansuojamais projektais, kurių galima ieškoti pagal temą, metus, šalį ir pan., ir galimybė nustatyti su įtrauktimi susijusius gerosios patirties projektus bei susipažinti su jų rezultatais.
- **„SALTO Inclusion & Diversity“** – mokymai, leidiniai ar išteklių, skirti darbui tarptautiniu mastu su mažiau galimybių turinčiais jaunaisiais dalyviais.
- **Strateginė partnerystė įtraukties srityje** – nacionalinių agentūrų konsorciumas, parengęs strateginį požiūrį jaunimo srityje, siekiant užmegzti ryšius su įvairių šalių tikslinėmis grupėmis ir jas įtraukti.
- **EPALE** – atvira visos Europos suaugusiųjų mokymosi bendruomenė su teminiu paramos besimokantiesiems skyriumi (pvz., kliūtys, socialinė įtrauktis, negalia).
- **„School education Gateway“** – mokykliniam ugdymui skirta Europos interneto platforma, apimanti priemonių rinkinį, kuriuo skatinamas įtraukus švietimas.
- **Europos solidarumo korpuso projektų rezultatų duomenų bazė** – galimybė susipažinti su visais finansuojamais Europos solidarumo korpuso projektais.
- **„Eurodesk“** – Europos informacijos apie įvairių jaunimo ir su juo dirbančių asmenų judumą mokymosi tikslais teikėjų tinklas. „Eurodesk“ turi „galimybių ieškiklį“ ir juo grindžiamas **Europos jaunimo portalas**.

Be to, programos įgyvendinančios struktūros ir finansavimą gaunančios organizacijos turėtų aktyviai teikti įkvėpiančius įtraukties ir įvairovės bei gerosios patirties pavyzdžius, susijusius su programos „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpuso projektais. Ši sklaidos veikla gali būti vykdoma įvairiais kanalais, pavyzdžiui, internetu, teikiant spausdintinę medžiagą, tarpusavio informaciją arba padedant buvusiems dalyviams, kurie veikia kaip ambasadoriai ir informacijos skleidėjai.

